

Развитие на електроенергийния пазар.

Ценообразуване на електрическата енергия за крайния потребител и условия за развитие на борсовата търговия в България

Лили Младенова

Началник отдел „Цени и пазари“ в дирекция
„РК- Електроенергетика и топлоенергетика“

Ролята на ДКЕВР

- Като национален енергиен регулатор правомощията на комисията са свързани с:
 - Регулиране на цените в случаите, предвидени в Закона за енергетиката, както и ежегодно определяне на пределна цена за сключване на сделки на пазара на балансираща енергия;
 - Приемане на правила за търговия с електрическа енергия, по предложение на енергийните предприятия;
 - Приемане и контрол на прилагането на Методика за определяне на цените на балансиращата електрическа енергия, като част от правилата за търговия с електрическа енергия ;
 - Приемане и контрол на прилагането на Методика за определяне на цените на електрическата енергия, доставяна от доставчик от последна инстанция;
 - Приемане на технически правила, свързани със сигурността и надеждността на съответните мрежи и системи, както и контрол за спазването им. Контролът е свързан и с извършването на преглед и анализ на резултатите от минали периоди;

Ролята на ДКЕВР

По отношение на ценовото регулиране Комисията:

- Определя разполагаемостта за производство на електрическа енергия на всички производители, които са задължени да сключват сделки с обществения доставчик и/или крайните снабдители, при спазване на следните принципи:
 - справедливо разпределяне на икономическите последици от либерализирането на пазара между всички страни по сделките с електрическа енергия;
 - осигуряване на равни условия за сключване на сделки при свободно договорени цени в сравнение със сключваните с обществения доставчик или с крайните снабдители ;
 - осигуряване на балансирано изменение на цените за краен клиент, като се отчитат задълженията на обществения доставчик, на крайните снабдители и на операторите на преносни и разпределителни мрежи, свързани с осъществяването на услуги от обществен интерес, със задълженията към обществото и с невъзстановяемите разходи;
 - осигуряване на необходимите мерки за снабдяване на клиентите при изцяло съпоставими, прозрачни и обективни цени, прилагани при условията на равнопоставеност.
- Въз основа на така определената разполагаемост на производителите на електрическа енергия, които осигуряват потреблението на регулирания пазар Комисията определя цената на енергията на Обществения доставчик.

Ценово регулиране

- Цената, по която обществения доставчик продава електрическа енергия на регулирания пазар включва и „надценка“, формирана въз основа на признатите от ДКЕВР оперативни разходи и възвръщаемост.
- Правилата за формиране на тази надценка са регламентирани в Наредбата за регулиране цените на електрическата енергия, като комисията признава единствено присъщи за дейността разходи, чийто обем задължително е обоснован от енергийното предприятие.
- По отношение на ценообразуващите елементи, към настоящия момент Комисията е приела съответните указания за формиране на цените, като в тях са посочени кои групи разходи не са елемент от регулираната цена.

Ценово регулиране

- Друг основен елемент от крайната продажна цена на енергията за крайния потребител са мрежовите услуги.
- Мрежовите услуги включват:
 - Цени за пренос и достъп до електропреносната мрежа, и
 - Цени за пренос и достъп до електроразпределителната мрежа, в зависимост от нивото на напрежение – Средно напрежение или Ниско напрежение.
- Към крайната цена се включват и „добавките“ към цената за пренос, които са:
 - Добавка за „зелена енергия“;
 - Добавка за „високо ефективно комбинирано производство“, и
 - Добавка за „невъзстановяеми разходи“

Добавките към цената за пренос

- Защо се формират добавки към цената за пренос?
- Основната роля на добавките е справедливо разпределение на разходи, породени от задължения към обществото и невъзстановяеми разходи към всички ползватели на мрежата.
- ДКЕВР се стреми да прилага единен подход при определяне стойността на добавките, като за целта е приела Методика за тяхното изчисление.

Добавките към цената за пренос

- Добавката за „зелена енергия“ се формира като разлика между разходите за производство на енергия от възобновяеми източници и разходите по базисна цена, определена въз основа на прогнозните количества и разходи на кондензационните централи за съответния ценови период.
- За първи път добавката за „зелена енергия“ е въведена през 2009 г.
- Основен момент, свързан с ценообразуването е формирането на тарифите на база прогнозни данни за съответния ценови период, представени от електроенергийните предприятия.

Добавките към цената за пренос

- В края на всеки ценови период ДКЕВР извършва анализ и оценка на действителните разходи, платени от енергийните дружества за енергия, произведена от възобновяеми източници и може да извърши корекция в нивото на „добавката“ за следващия ценови период, така че да бъдат компенсирани енергийните дружества.
- Администрирането на разходите за „зелена енергия“ се извършва от НЕК ЕАД, като до 30 юни 2012 г. пълната финансова отговорност за разплащанията по предвидения механизъм беше изцяло към Обществения доставчик (НЕК).

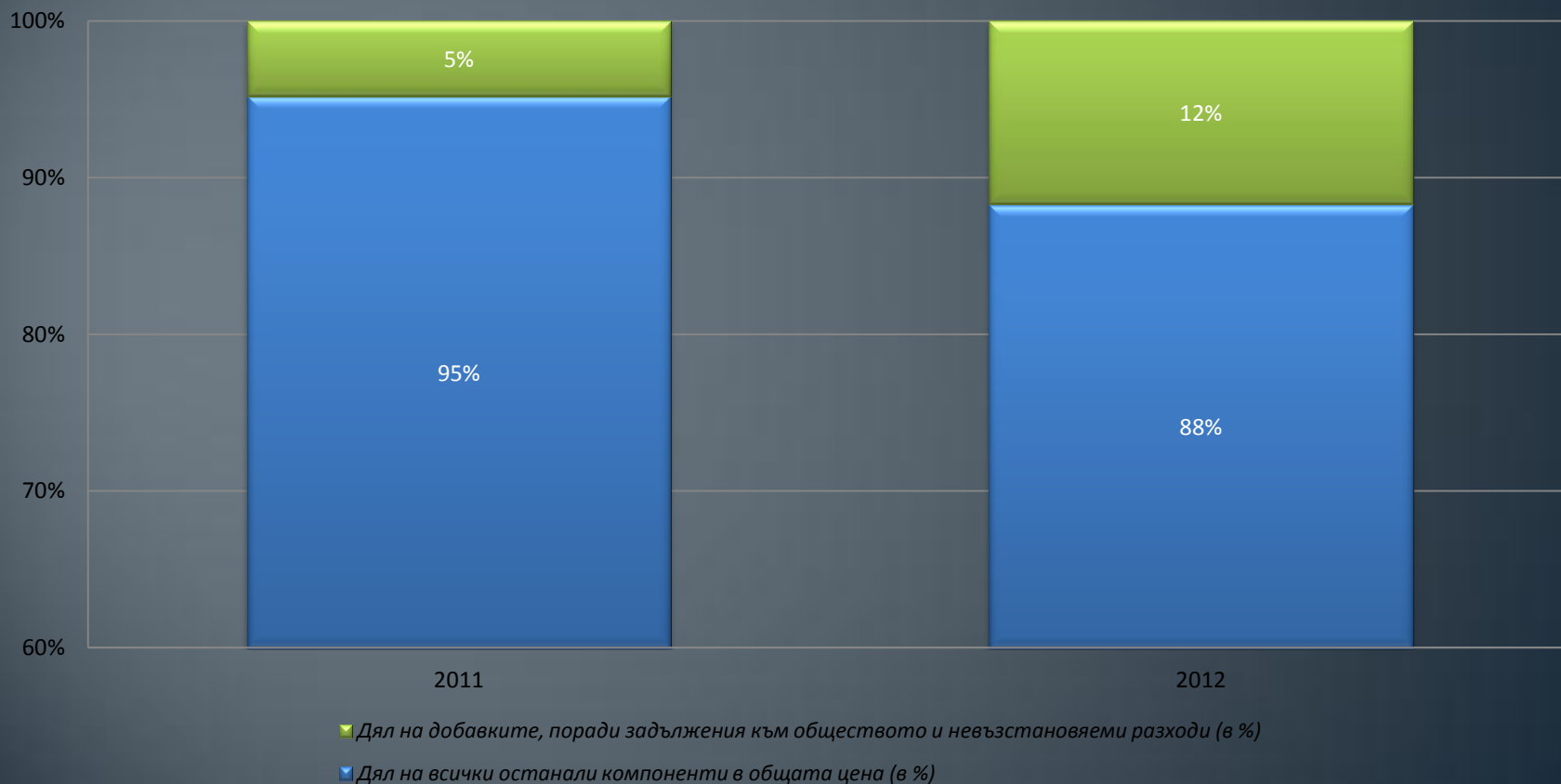
Добавките към цената за пренос

- През месец юли 2012 г. ДКЕВР прие нова Методика за компенсиране на разходите, породени от задължения към обществото, с която бяха въведени две основни промени:
 1. Отговорността за администриране на приходите и разходите, свързани с добавките към цената за пренос ще се извършва от Преносното предприятие.
 2. Финансовата отговорност за тези разходи се разпределя справедливо между всички участници в разплащателния механизъм – Обществен доставчик и Крайните снабдители, като за база се използва тяхната индивидуална прогноза на разходите.

Добавките към цената за пренос

Дял на добавките в крайната продажна цена (в %)

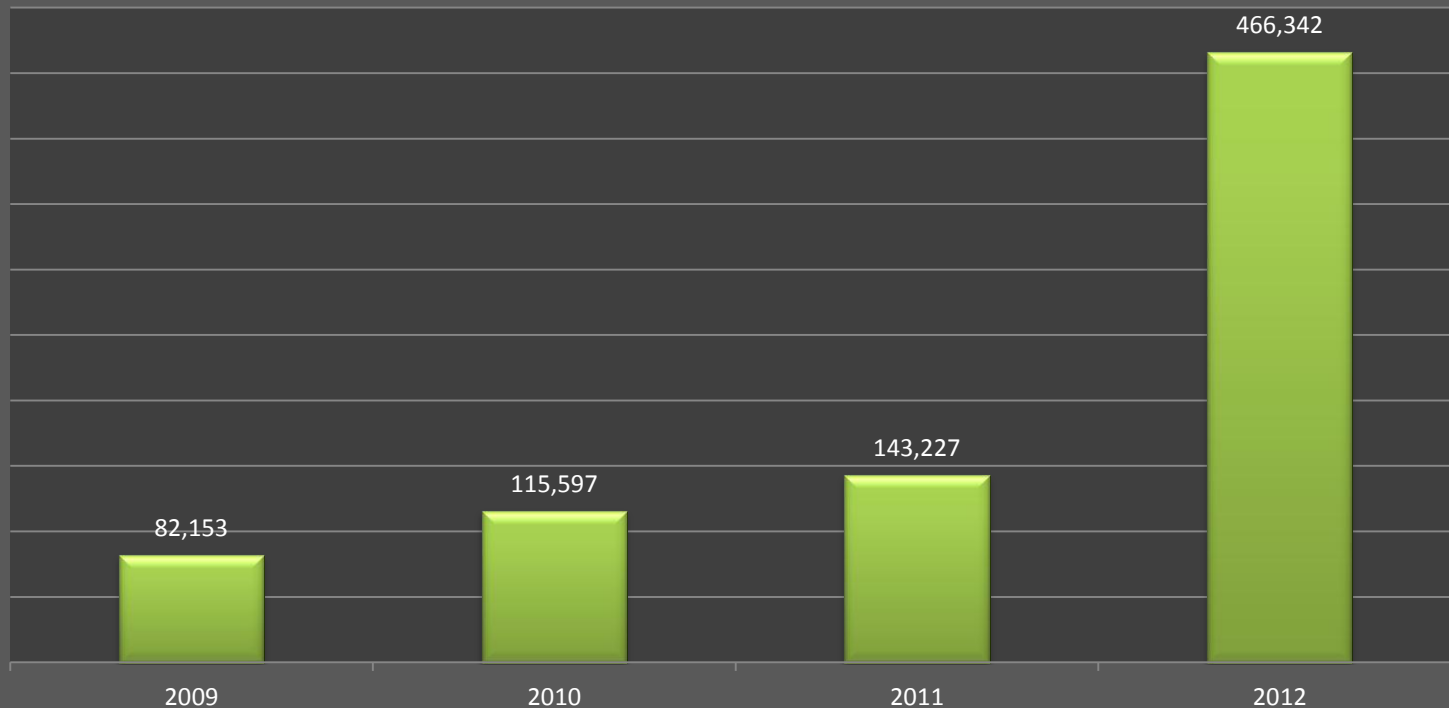

ДЪРЖАВНА КОМИСИЯ ЗА ЕНЕРГИЙНО И ВОДНО РЕГУЛИРАНЕ

Добавките към цената за пренос

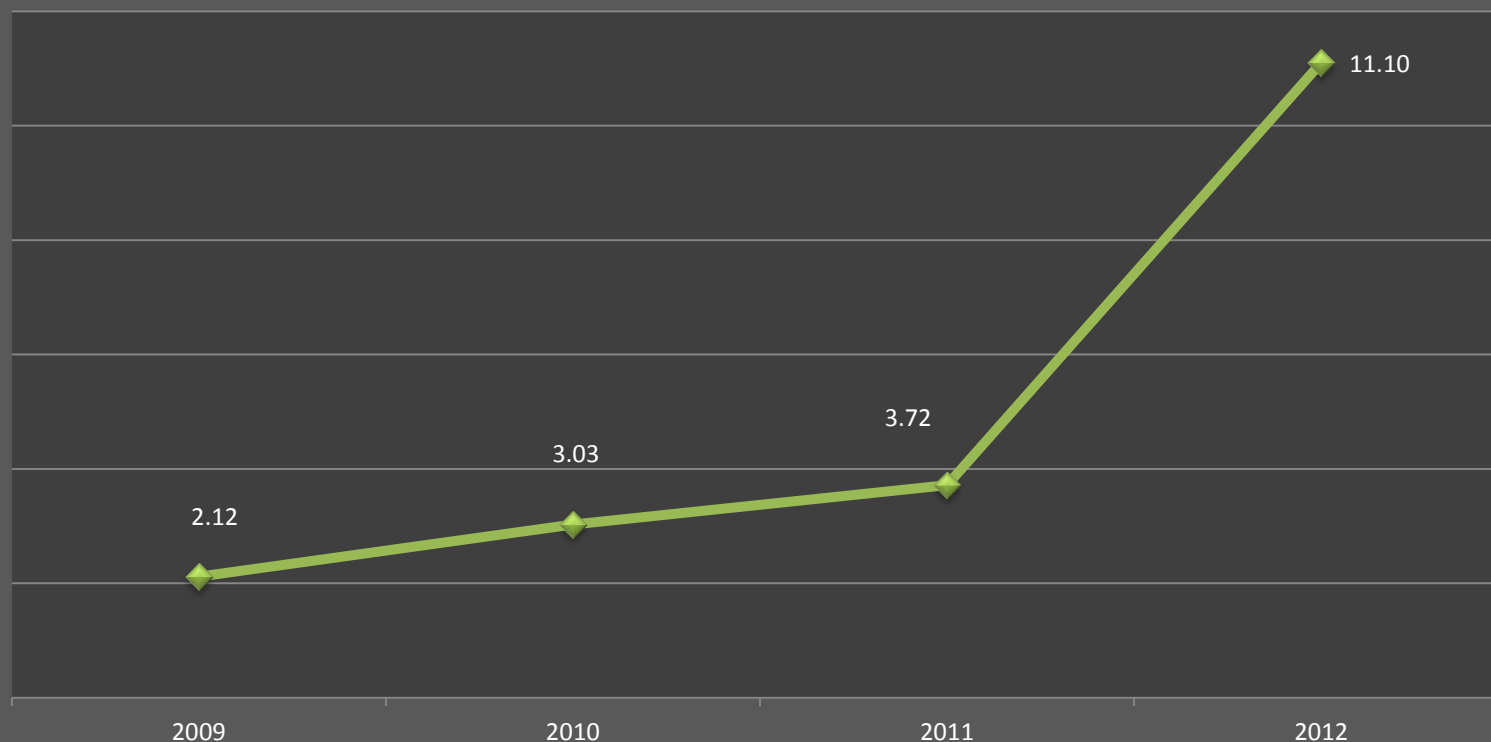
Разходи, формиращи добавката за "Зелена енергия"
(в хил.лв.)

Добавките към цената за пренос

Изменение на добавката за "Зелена енергия" за периода 2009 - 2012 г. (в лв./МВтч)

Добавките към цената за пренос

- Методиката за определяне на добавката за „невъзстановяеми разходи“ е аналогична на методиката за определяне на добавката за „зелена енергия“.
- Като „невъзстановяеми“ са признати по-високите разходи за производство на електрическа енергия по дългосрочните договори на ТЕЦ Марица Изток 1 и ТЕЦ Марица Изток 3, спрямо базисната цена.

Добавките към цената за пренос

- При определянето на добавката за „високоэффективно комбинирано производство“ се използва принципа за признаване на разликата между разходите по преференциални цени и разходите за производство на електрическа енергия по индивидуални цени.
- Компенсирането на тези разходи отново се извършва по Методика, утвърдена от ДКЕВР.

Ценово регулиране

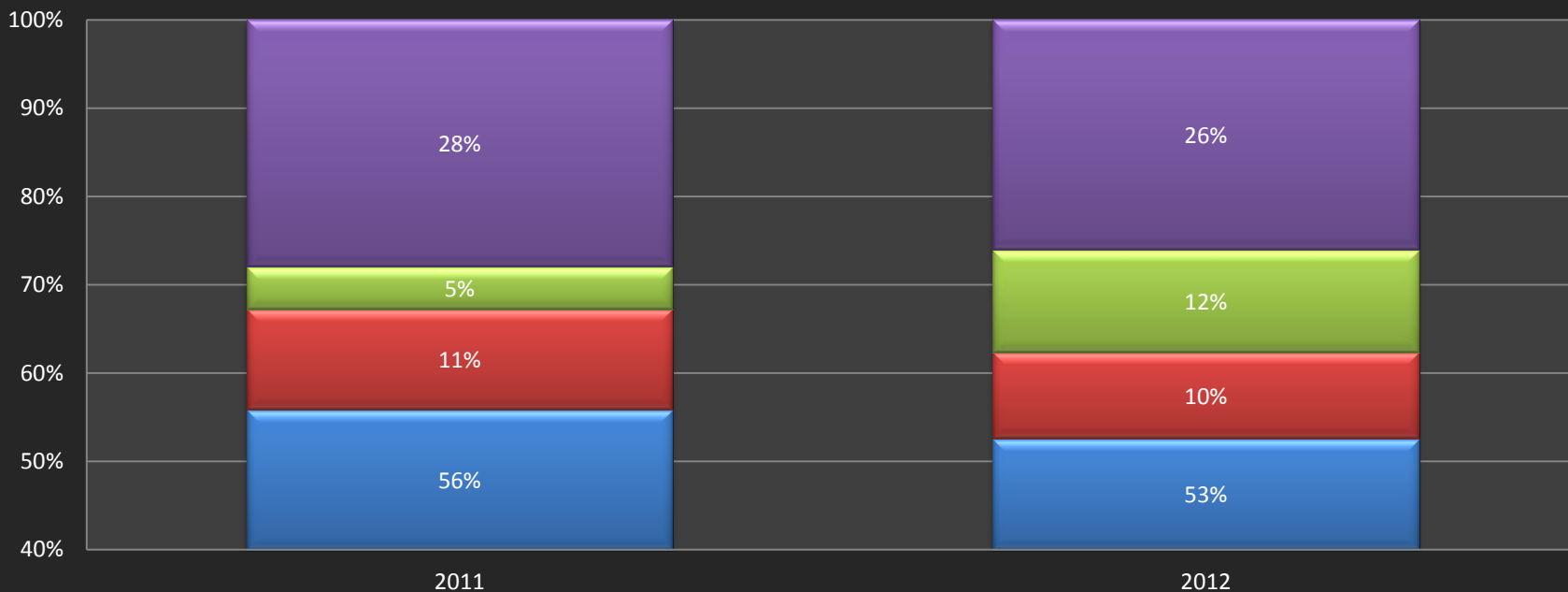
- Структура на крайната продажна цена:

Структура на крайната цена

Дял на отделните групи разходи в крайната продажна цена (в %)

- Дял на разходите за разпределение и снабдяване (в %)
- Дял на добавките, поради задължения към обществото и невъзстановяеми разходи (в %)
- Дял на мрежовите услуги ВН (в %)
- Дял на енергията в общата цена (в %)

Развитие на пазара с електрическа енергия

- Развитие на електроенергийния пазар в България се свързва с прилагането на изискванията на Европейската комисия относно Третия либерализационен пакет.
- Разработването на новия пазарен модел се свързва с доближаването на търговията в реално време, което може да бъде формулирано като „търговия в рамките на деня“ или развитието на борсов пазар.

Развитие на пазара с електрическа енергия

Нормативните промени са свързани със засилен регулаторен надзор и целят осигуряване на:

- ликвидност и прозрачност на пазара
- ефективен пазарен достъп за всички пазарни участници
- разширяване на географския обхват на пазара и регионално сътрудничество
- достатъчни инвестиции, с предоставяне на стимули за инвестиране и модернизирание на преносната и разпределителните мрежи.

Развитие на пазара с електрическа енергия

- Развитието на пазара на електрическа енергия в страната се свързва с предприемане от страна на ДКЕВР на действия за привеждане в съответствие на подзаконовата нормативна база с оглед приетите изменения в Закона за енергетиката от месец Юли 2012г.
- Целевата дата за изграждане на интегриран вътрешен пазар е 2015 г., определена чрез Закона за енергетиката.
- Към настоящият момент ДКЕВР е в процедура по преразглеждане на Правилата за търговия с електрическа енергия, като целта е развитието на пазарните отношения да бъдат ориентирани за в бъдеще при осъществяване на търговски сделки в „рамките на деня“ или т.нар. „борсов пазар“.

Развитие на пазара с електрическа енергия

- Изготвен е график на дейностите, свързан с подготовката на борсовата търговия, като търговските участници са в процес на въвеждане на нови информационни системи за почасов пазар.
- Преработена е информационната платформа за подаване на графиците „ден напред“, като администрирането на пазара ще се осъществява от системния оператор.
- Новата организация на пазара предвижда формиране на балансиращи групи, които подлежат на лицензиране от страна на ДКЕВР.

Развитие на пазара с електрическа енергия

- Към настоящия момент комисията е издала, съответно изменени и допълнени са 12 лицензии, в които са включени правата и задълженията на търговските участници за извършване на дейността „координатор на балансираща група“.
- След промените в Наредбата за лицензиране на дейностите в енергетиката ще бъдат издадени и лицензии за извършване на дейността „доставчик от последна инстанция“.

Мониторинг на пазара

Ролята на ДКЕВР се свързва с осъществяване на мониторинг на пазара на електрическа енергия като основните цели са свързани с:

- ефективна работа на пазара според приетите Правила;
- наличие на злоупотреби и налагане на пазарна сила;
- своевременно установяване на недостатъци на пазарните правила и процедурите на системния оператор и участниците, както и оценка на необходимостта от промени;
- структурата на пазарите и анализ на пазарния дял на участниците.

Мониторинг на пазара

- Основните участници представят периодично отчети, които съдържат информация за функционирането на енергийния пазар.
- Регулаторът разглежда тези отчети, като за непълнота или закъснение може да наложи санкция.
- Правомощията на ДКЕВР за осъществяване на мониторинг се свързват с проверка на отчетите за съответствие с пазарните правила. В случай на установени несъответствия с тяхното прилагане, ДКЕВР може да извърши специална проверка, с оглед установяване на нарушенията и предприемане на съответните действия срещу неизправната страна.
- Проверката може да бъде предизвикана и въз основа на внесена жалба от търговски участник.
- Комисията извършва анализ на ефективното функциониране на пазара и развитието на свободната конкуренция, като се базира на представената информация от търговските участници.

ДЪРЖАВНА КОМИСИЯ ЗА ЕНЕРГИЙНО И ВОДНО РЕГУЛИРАНЕ

- В заключение, на всичко изложено до тук може да се направи обобщението, че постигането на интегриран вътрешен и европейски енергиен пазар ще осигури необходимата конкурентоспособност и ще бъде в полза на всички потребители на електрическа енергия.

ДЪРЖАВНА КОМИСИЯ ЗА ЕНЕРГИЙНО И ВОДНО РЕГУЛИРАНЕ

Благодаря за вниманието

Лили Младенова, началник отдел „Цени и пазари“ в дирекция „РК-
Електроенергетика и топлоенергетика“

София, 22.11.2012 г.